

Scripta Mirabilia

Docència, recerca, transferència de coneixement

A Immaculada Socias i Batet, Historiadora de l'Art

ALICIA BROSA LAHOZ I DIMITRA GKOZGKOU (EDS.)

ALICIA BROSÀ LAHOZ I
DIMITRA GKOZGKOU (EDS.)

SCRIPTA MIRABILIA

A Immaculada Socias i Batet

Historiadora de l'Art

Docència, recerca, transferència de coneixement

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

2022

Amb la col·laboració de

Primera edició, maig de 2022

© els autors, 2022

La propietat d'aquesta edició és de

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 – 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9191-220-0

Dipòsit legal: B. 8151-2022

Imprès a Fotoletra

SUMARI

Roger Alier	
<i>Pròleg</i>	5
Immaculada Socias Batet	
<i>Els dies i les hores</i>	7
Alicia Brosa Lahoz	
<i>Præclara magistra</i>	21
Dimitra Gkozgekou	
<i>Immaculada Socias Batet: una y única. Mi madre científica, mi segunda madre</i>	30
Rosa Alcoy i Pedrós	
<i>L'ànima de santa Eulàlia i la justícia divina</i>	40
Esther Alsina i Galofré	
<i>El reglament de la Societat Artística i Literària de Catalunya (1900)</i>	54
Núria Altarriba i Vigatà	
<i>El patrimoni bibliogràfic i la societat actual</i>	67
Lisa A. Banner	
<i>«Bosquejo»: A painted album by Francesc Tramulles of the masked ball for Infanta Maria Antonia in Barcelona, 1750</i>	82
Clara Beltrán Catalán i Joan Miquel Llodrà i Nogueras	
<i>Recuperando un patrimonio olvidado. Sobre la «Exposición de encajes y abanicos» en el palacete de Isabel Llorach (1922)</i>	99
Jaume Benages i Olivé	
<i>Trient de Khíntila inèdit de la Seca de Tarragona</i>	113
Cristina Biescas i Socias	
<i>Recordant meravellosos dies...</i>	119

Josep Maria Biescas i Gali	
<i>Projecte CAT</i>	125
Enric Bou i Maqueda	
<i>De Pujols a Jujol. Notes de viatge</i>	130
Jonathan Brown	
<i>Imma Socias</i>	144
Joan Carbonell i Manils	
<i>Un epígrafe recentior inédito en el Ms. Madrid, BNE, 2007-2008</i>	145
Juan Carrete Parrondo	
<i>Goya en la Gaceta de Madrid (1778-1934)</i>	152
Diana Carrió-Invernizzi	
<i>Homenaje a Immaculada Socias</i>	171
Maria Antonia Casanovas	
<i>Artistas-ceramistas</i>	173
Nativitat Castejón i Domènech	
<i>La intervenció del mestre d'obres Joan Ramonacho Clerch (1844-1923) en l'arquitectura i l'urbanisme de la vila del Vendrell</i>	177
Montse Colomé i Pujol i Jordi Vidal Gómez	
<i>Dansa del món, dansa del cor</i>	196
Albert Corbeto	
<i>Enlightening the Black Legend. Printing and the book in eighteenth-century Spain</i>	198
Miquel de Crusafont	
<i>«Història metàl·lica» inèdita d'alguns pobles catalans</i>	216
Ramon Dilla Martí	
<i>Entre la terra i la corona. La promoció de la Immaculada com a patrona de Barcelona durant la primera meitat del segle XVII</i>	229
Victoria Durà Ojea	
<i>Aclariment d'algunes dades personals i del parentiu de diversos artistes de la nissaga Planella</i>	248

Lluïsa Esteve Boada	
<i>Contes il·lustrats per l'autora</i>	261
Francesc Fontbona	
<i>La meva coneixença amb Imma Socias</i>	270
Mireia Freixa	
<i>Les pintures de Mont Repòs de Torres García, una nova interpretació</i>	276
Toni Galmés	
<i>Norman Rockwell avui: Saying grace o la revalorització de l'storytelling</i>	293
Montse García i Robert Carbó	
<i>Bestiari romànic a Catalunya</i>	303
Anna Maria Guasch	
<i>Els museus en el pas de la modernitat a l'era del global</i>	313
Xavier Guinovart i Pujals	
<i>Fundación, arquitectura e historia del real monasterio de Santa María de Poblet hasta su abandono en 1835</i>	323
Encarnació Hidalgo Villarroya	
<i>L'Institut de Batxillerat Eugeni d'Ors de Badalona</i>	346
Robert Wilson Hoge	
<i>Numismatic interludes among the first coins in Catalunya:</i> <i>Professor Dr. M. Immaculada Socias i Batet</i>	348
Concepció Isern i Xavier Solé Àvila	
<i>Imma Socias i la Biblioteca de Catalunya</i>	362
Josep Maria Jujol	
<i>Unes paraules</i>	365
Richard L. Kagan	
2008	366
Lauro G. Magnani	
<i>Seguendo la mano dell'artista: considerazioni su un foglio disegnato da Luca Cambiaso</i>	369

Jorge Maier Allende	
<i>La serie de la Historia de Aquiles de José Lila Valdés, I Marqués de los Álamos de Guadalete</i>	385
Dora Markatou	
<i>Celebrations and monuments for the 1821 Greek War of Independence</i>	395
Oscar Martín Vielba	
<i>Document manuscrit inèdit sobre la troballa d'un mosaic a les proximitats de la vil·la romana de Centcelles (Constantí, Tarragona)</i>	415
María José Martínez Ruiz	
<i>El comercio internacional de obras de arte a través de las lentes del Estudio Fotográfico Moreno</i>	428
Sofía Mata de la Cruz	
<i>Visitantes del Museo Diocesano de Tarragona entre 1915 y 1932</i>	454
Joaquim Nadal i Farreras	
<i>Les itinerancies convulses del tresor artístic nacional: el salvament de l'art català en temps de guerra (1936-1939)</i>	473
Yolanda Pérez Carrasco	
<i>Què has viscut? El valor del document en la història del col·leccionisme artístic barceloní durant la Guerra Civil</i>	483
Javier Portús	
<i>«Yo lo he visto». Antonio Palomino: viajes, redes y experiencias</i>	500
Blanca Reyes	
<i>La Biblioteca de Catalunya</i>	515
Carmen Riu de Martín	
<i>El col·leccionisme públic i privat</i>	525
Lourdes de Sanjosé Llongueras	
<i>Piezas inéditas en la colección Mascort: platos y fuentes de platería hispánica de los siglos XVI y XVII</i>	532
Joan Santacana i Mestre	
<i>El Grupo 13-16 y el intento de renovación de la enseñanza de la Historia en España</i>	550

Francesc Santacreu i Segura <i>Gent del camp, gent del llamp</i>	563
Eugenia Serra Aranda <i>Isabel Jolis i Imma Socias</i>	565
Sandra Socías i Urpí <i>Song For The Cure</i>	571
Pilar Solares González <i>A mi amiga, Imma Socias</i>	574
Joan Solé Bordes <i>Notes penedesenques de l'epistolari de Joan Maragall</i>	575
Edward J. Sullivan <i>Dra. Maria Immaculada Socias Batet and the Institute of Fine Arts</i>	590
Joan Sureda i Pons <i>Cobejar el cel, conquerir la terra</i>	595
Albert Velasco González <i>Pintures de Lluís Borrassà, col·leccionisme decimonònic</i> <i>i mercat artístic recent</i>	610
Gabriel Villaronga Puiggraciós <i>Targetes postals editades pel Cercle Artístic de Barcel·la el 1902</i>	638
Jordi Vives i Arumí <i>Col·leccionisme, col·leccions i museus. Un vincle tradicional a repensar</i>	642
Valerie Wolzien <i>Imma: An Appreciation</i>	664
Juan Antonio Yeves Andrés <i>José Lázaro Galdiano y la Sociedad Española de Excursiones</i>	667
Beatriz Yoldi <i>A Imma</i>	693

Pròleg

ROGER ALIER
Professor Emèrit d'Història de la Música
Universitat de Barcelona

A la vendrellenca Imma Socias i Batet,

Una amistat que dura probablement més de 45 anys des que vam estudiar plegats la carrera d'Història a la Universitat de Barcelona (on vam tenir el privilegi d'estar a les aules de l'edifici central).

En els anys de la carrera, Imma Socias feia força «campanes», però quan s'apropaven els moments dels exàmens buscava suport i ajuda dels seus companys de curs Francesc Fontbona i Roger Aliet, de manera que, de vegades, ens passàvem fins a altes hores de la nit repassant conjuntament els temes d'Història i de vegades també d'Història de l'Art.

Algunes vegades, Imma Socias portava alguna cosa per fer una mica de resso-pó i una ampolla de llet Ato, que va quedar integrada en els meus costums domèstics fins al dia d'avui.

En altres ocasions vaig anar a estudiar al seu pis, que ara no sabia trobar, però que devia trobar-se a prop de la zona de Wad-Ras.

L'amistat es va mantenir malgrat que acabada la carrera seguíssim camins divergents, fins que l'Imma va trobar l'estabilitat com a professora, a la mateixa facultat que jo. Des d'aleshores ens hem vist molt sovint, i és amb molt de gust que li dedico aquestes ratlles, quan falta poc per al mig segle d'amistat.

Els dies i les hores

IMMACULADA SOCIAS I BATET
Professora Emèrita d'Història de l'Art
Universitat de Barcelona

ELS INICIS

Sempre he sentit una gran atracció pels llibres, per la cultura escrita. Els meus pares, quan tenia quatre o cinc anys, em regalaven publicacions editades a Alemanya i il·lustrades a la manera nòrdica, dibuixos que em cridaven poderosament l'atenció. (fig. 1).

Als nou anys, i després d'haver aprovat l'ingrés de Batxillerat, vaig estar interna al col·legi del Sagrat Cor, la mateixa institució a la qual havia anat la meua mare. Quan hi vaig arribar, la Prefecta em va conduir a la Sala de Visites i em va mostrar el Quadre d'Honor en el centre del qual encara hi brillava la meua mare i em va dir: «A ver si tú serás tan excelente como ella». Mai no ho vaig ser.

Quan feia segon de Batxillerat vaig descobrir l'espendor de la cultura llatina. A l'estiu feia repàs amb mossèn Josep M. Martí Aixelà (1935-2010), sacerdot de la parròquia de Sant Salvador del Vendrell i una de les persones més intel·ligents que he conegut mai. Mossèn Martí em parlava de cultura llatina, però també d'aspectes contemporanis, com del gran director de cinema Ingmar Bergman i el seu film *El Setè segell*, el visiónat del qual em va suposar aleshores un gran rebombori emocional i intel·lectual.

LA CARRERA UNIVERSITÀRIA I EL MÓN DEL TREBALL

El 1965 em vaig matricular a la Universitat de Barcelona, a Lletres, i després vaig fer l'especialització d'Història Moderna i Contemporània. Quins anys prodigiosos aquells! Hi havia professors valuosos i brillants, com el Dr. Carlos Seco, però també n'hi havia de molt allunyats de les meves preocupacions i aleshores preferia restar al magnífic Pati de Lletres de la Universitat parlant amb col·legues que m'explicaven aventures prodigioses que els havien succeït en terres llunyanes o dels fets revolucionaris del Maig del 68 a París. Com a estudiant, també vaig tenir la sort de coincidir amb excel·lents companys de curs, com Roger Alièr, Francesc Fontbona, Mireia Freixa, Quim Nadal, Àngels Solà i altres.

En aquesta època llegia molta poesia i, fins tot, el 1963, Josep M. Espinàs (1927) em va guardonar amb el primer premi de poesia del Baix Penedès. Quan feia primer de carrera, uns companys de la facultat em van convidar a participar en un recital poètic. L'aula estava plena de gom a gom, però vaig tenir un atac de pànic escènic i vaig marxar de l'acte. Aquest va ser el punt i final dedicat a la poesia.

Quan vaig acabar la carrera d'Història Moderna i Contemporània vaig començar a treballar al Col·legi Sant Gregori, al Virtèlia i, finalment, a les Escoles Pérez Iborra de Barcelona. Mentrestant, l'Angeleta Ferrer, la filla de Rosa Sensat, m'insistia que fes oposicions com a professora de batxillerat a Institut. Li vaig fer cas i vaig ser catedràtica d'Història d'ensenyament mitjà. Al voltant de 1975 em preocupava molt la didàctica de la història i junt amb Joan Santacana, M. Antonia Loste, Gonçal Zaragoza, Joaquim Prats i altres vam reflexionar i vam publicar molts materials sobre aquesta àrea del coneixement.

LA TESI DOCTORAL I EL GRAVAT XILOGRÀFIC

L'art ocupava cada cop més el meu horitzó i al començament dels anys 80 em vaig matricular a Història de l'Art a la Universitat de Barcelona. El 1990 vaig presentar la meua tesi doctoral: *Els Abadal, un llinatge de gravadors. El fons de la Biblioteca de Catalunya*, recerca que va merèixer el Premi Oms i de Prat de la Caixa de Manresa i que fou editada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat (fig. 2).

Aquesta recerca va significar un moment molt especial per a mi en contribuir a eixamplar i aprofundir en el coneixement del gravat xilogràfic a Catalunya. Per

altra banda, cal fer esment que la recerca sobre el gravat xilogràfic em va permetre tenir un contacte de primera mà amb la Biblioteca Nacional de Catalunya i amb el seu arsenal de coneixements, fet que ha deixat una marca indeleble en la meua trajectòria professional. Algunes de les publicacions que ha fet sobre aquest camp han estat:

- *Les Marques de Fàbrica de Manresa*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages, 1991.
- «Iconografia americana». A: *Cuadernos Hispanoamericanos*, núm. 496. Madrid: Instituto de Cooperación Iberoamericana, octubre 1991.
- *Les Beceroles Tabel·làries de la Biblioteca de Catalunya: Sobre un alfabet i catecisme de la primera meitat del segle XVI*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1992 (fig. 3).
- «Els Desenganys de l'Apocalipsi disposats i declarats amb els seus signes». A: *I Congrés d'Història de l'Església Catalana*. Solsona, 1993.
- «Algunas marcas de fábrica relativas a la manufactura de la seda y de los sombreros. Calcografías y xilografías de los siglos XVIII y XIX». A: *Tiempo y*

Fig. 2. *Lo Gat qui menja lo rat*. Biblioteca Nacional de Catalunya.

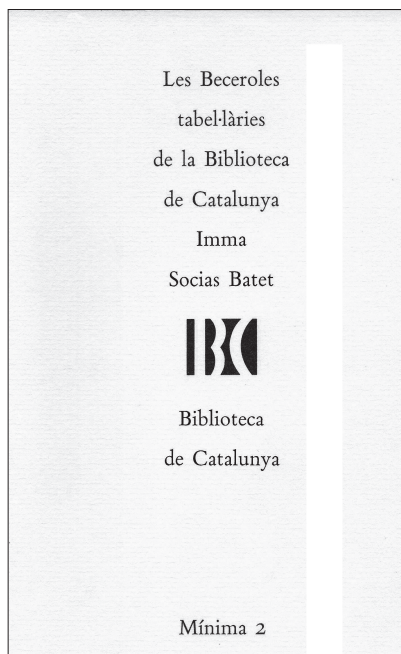

Fig. 3. *Les Beceroles Tabel·làries de la Biblioteca de Catalunya: Sobre un alfabet i catecisme de la primera meitat del segle XVI*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1992.

- espacio en el arte. Homenaje al profesor Antonio Bonet Correa*. Madrid: Editorial Complutense, 1994.
- «El primer *Quijote* ilustrado de Cataluña: la edición xilográfica de Joan Jolis de 1755». A: *El mundo hispánico en el siglo de las luces*. Madrid: Editorial Complutense, 1996.
 - «Gravat religiós». A: *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*. Barcelona: Editorial Claret, 1998.
 - «Alguns apunts biogràfics sobre Joan Jolis Santjaume, impressor i gravador del segle XVII». A: *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.
 - «Perfil de Isabel Jolis Oliver (Barcelona, 1682-1770) una impressora-grabadora catalana del setecientos». A: *Congreso sobre Mujer y Género*. Facultad de Filosofía y Letras de Málaga. Málaga: 2000.
 - SOCIAS BATET, Immaculada; QUADRADO, Mónica; ROIG, Iolanda, «L'impressor-gravador català Llorenç-Déu (ca. 1580-1648). Algunes notícies». A: *Matèria. Revista Internacional d'Art*. Núm. 1. Universitat de Barcelona, 2001.
 - *Els impressors-gravadors Jolis/Pla i la cultura gràfica a Catalunya en els segles XVII i XVIII*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.
 - *Catàleg del Fons Abadal de la Biblioteca de Catalunya (segles XVII-XVIII)*. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2006.
 - *Els Abadal, un llinatge de gravadors. Sobre el fons de la Biblioteca de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007.
 - «Catalunya i Europa: Una cultura gràfica compartida als segles XVII i XVIII», i «Quotidianitat i memòria visual a la Catalunya de l'època moderna». A: *Els Tresors de la Col·lecció de Joan Amades*. Barcelona: Ara Llibres, 2009.
 - «The power of the images in Antonio Agustín's "Diálogos de medallas, inscripciones y otras antigüedades (1587)"». A: *American Journal of Numismatics*. Vol. 23, American Numismatic Society, Nova York, 2011.

LA DOCÈNCIA I LA RECERCA A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

El 1990 vaig ser professora associada al Departament d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona. Impartia Història de l'Art Barroc Europeu i Història del

gravat. Certament, començava un camí curull de noves experiències en el qual em varen ajudar enormement els professors Joan Ramon Triadó Tur i Rosa Maria Subirana Rebull. El 2001, en unes renyides oposicions, presidides per la Dra. Lourdes Cirlot, em vaig convertir en professora titular del departament d'Història de l'Art. Com a docent vaig impartir durant molts cursos Història de l'Art Barroc, Història del Segle XVIII i un doctorat sobre Història Social del Col·leccionisme que després es va convertir en un màster.

En aquest període vaig escriure diversos articles sobre la cultura del Renaixement i del Barroc català (fig. 4):

- «Sobre una pintura atribuïda a Antonio Viladomat en su etapa tarraconense». A: *I Congreso Internacional de pintura española del siglo XVIII*. Fundación Museo del Grabado Español Contemporáneo, 1998.

Fig. 4. *Immaculada*. Parròquia de la Pobra de Montornès (Tarragona).

- «Joan Arnau Moret (1603-1690), un pintor català retrobat». A: *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*. Barcelona, 1999.
- «El món del comerç artístic a Catalunya al segle XVII: els contractes entre els pintors Joan Arnau Moret i Josep Vives amb el negociant Pere Miquel Pomar». A: *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*. Barcelona, 2000.
- «Fuentes escritas “versus” fuentes visuales. Artistas que trabajan en la parroquia de la Pobra de Montornès (Tarragona) en los siglos XVII y XVIII». A: *XXIII Congreso Español de Historia del Arte (CEHA)*. Granada, 2000.

- «Algunas noticias sobre el mercado artístico tarraconense. Análisis de unos inventarios del siglo XVIII». A: *Simposium Internacional sobre Alonso Cano*. Granada, 2002.
- *Exposició sobre Rubens. Rubens, Van Dyck, Jordaens: maestros de la pintura flamenca del siglo XVII en las colecciones del Museo Estatal del Ermitage*. Barcelona: Fundació La Caixa, 2003.
- «Algunes consideracions entorn de l'edició prínceps dels "Diálogos de medallas, inscripciones y otras antigüedades" d'Antoni Agustí (1587) de la Hispanic Society of America». A: *Pedralbes. Revista d'Història Moderna*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2003.
- «Unes pintures itinerants: la sala del Vigatà a Vil·la Casals de Sant Salvador». A: *Pau Casals en l'escenari de l'art. La Col·lecció de Vil·la Casals*. Barcelona: Fundació La Caixa i Fundació Pau Casals, 2003.
- *Contribució sobre el pintor vallenc Jaume Pons i Monravà*. Valls: Centre d'Estudis Vallencs, 2005.
- «El Palau de la Ciutadella com a Parlament». A: *El Palau del Parlament*. Barcelona: Lunwerg Editores, 2005.
- «Iconografía del expolio. Unas vistas decimonónicas de Barcelona del pintor Joaquín Mosterini». A: *XVI Congreso Nacional de Historia del Arte*. Las Palmas de Gran Canaria: Anroart Ediciones. Gobierno de Canarias, 2006.
- «L'incoronazione della Vergine». A: *Luca Cambiaso: un maestro del Cinquecento europeo*. Milan: Silvana, 2007 (fig. 5).

Fig. 5. *La Coronació de la Verge*. Luca Cambiaso. Capella del Santíssim Sagrament de la Catedral de Tarragona.

- «Antonio Agustín y Luca Cambiaso: algunos interrogantes entorno de la pintura “Oración del Huerto” de la capilla del Santísimo Sacramento de la catedral de Tarragona». A: *Convegno di studio “La maniera di Luca Cambiaso: Confronti, spazio decorativo, tecniche”*. Gènova: Università degli Studi, 2007.
- «Verdades y enigmas en torno de unas pinturas de Antonio Agustín Albanell (Zaragoza, 1517-Tarragona, 1586) en la Capilla del Santísimo Sacramento de la Catedral Metropolitana de Tarragona». A: *La “Maniera” di Luca Cambiaso: Confronti, spazio decorativo, tecniche*. Gènova: Università degli Studi, 2008.
- «Els dies i les hores: Objectes d’art i valors en els interiors domèstics de la Barcelona del segle XVII». A: *Barcelona 1700*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012.
- *Les Joies del Barroc, del Renaixement i del Vuit-cents*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2015.
- «Annibale Carracci». A: GUILLAIN, Simon, *Le Arti di Bologna: Els tresors de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2016.

ELS CONTACTES INTERNACIONALS

Els contactes internacionals han estat fonamentals en la meva carrera, però sempre amb un denominador comú, tenint en compte la presència de Catalunya. Alguns d’ells van ser a *The Courtauld Institute of Art* (Londres), a la *Bibliothèque Nationale de France*, a *The British Library*, contactes que em van permetre valorar altres lògiques i altres maneres d’enfocar la recerca. Uns resultats d’aquests contactes són:

- «À propos des images populaires: Quelques aspects de l’estampe populaire catalane et son rapport avec la France du XVIIIe siècle». A: *Nouvelles de l’Estampe*. Bibliothèque Nationale de France, Paris, octobre-novembre, 2000.
- «The Workshop of Pere Abadal». A: *Print Quarterly*. Londres, desembre, 2004.
- «The engraving of the “Monstruous Tartar” of the Biblioteca de Catalunya and Count Miklos Zrinyi (1620-1664): The construction of a political and cultural myth». A: *Generali e mendicanti, attori e sovrani: ritratti nelle stampe a larga diffusione dal XVII al XX secolo*. Bassano dal Grappa: 2011.

HISTORIA SOCIAL DEL COLECCIONISMO D'ART

Dins de la meua docència i recerca, la història del col·leccionisme va prendre una volada considerable. Aquest coneixement es va transformar en un calidoscopi prodigiós que permetia establir noves relacions i reenfocar l'obra d'art des d'una perspectiva pluridisciplinària i transversal. Alguns exemples d'aquest camp són:

- *Conflictos bélicos, espoliaciones, colecciones*. Barcelona: Publicacions i Edicions Universitat de Barcelona, 2009.
- *La correspondencia entre Isidre Bonsoms y Archer Milton Huntington: una colección de libros antiguos y objetos de arte*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres, 2010 (fig. 6).
- *La dispersión del arte hispánico en el extranjero*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2011.
- «Isidre Bonsoms Siscart». A: *Diccionari Biogràfic de l'Acadèmia de Bones Lletres*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres. Fundació Noguera, 2012.
- *Agentes, marchantes y traficantes de objetos de arte (1850-1950)*. Gijón: Trea, 2012.

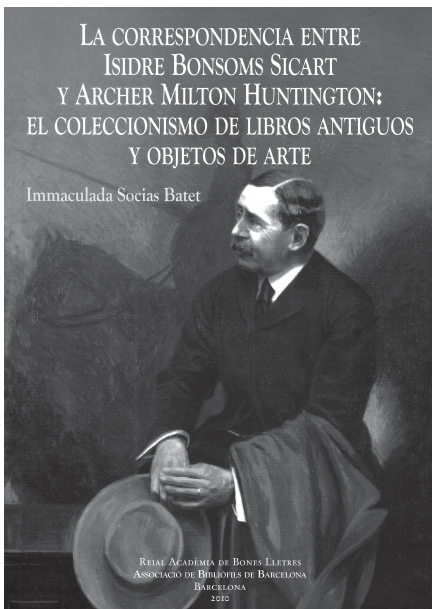

Fig. 6. *La correspondencia entre Isidre Bonsoms y Archer Milton Huntington: una colección de libros antiguos y objetos de arte*. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres, 2010.

- SOCIAS, Immaculada i GKOZGKOU, Dimitra (eds.), *Nuevas contribuciones entorno del mundo del coleccionismo de arte hispánico en los siglos XIX y XX*. Gijón: Trea, 2013.
- «Ideologia i valors a les exposicions de la Hispanic Society: 1909-1925». A: *El arte hispánico en las exposiciones internacionales: circulación, valores y representatividad*. Milà: Hugony Editore, 2014.
- «L'espoliació i confiscació de la Vila Ireneia de Francesc Cambó a Abbazia, avui Opatija». A: ALSINA, Esther i BELTRAN, Clara, *El reverso de la historia del arte: exposiciones, comercio y coleccionismo (1850-1950)*. Gijón: Trea, 2015.
- Coordinadora de *Coleccionismo*. *Revista Goya*. Madrid, núm. 359, juny 2017.

ELS GRUPS DE RECERCA

Paral·lelament vaig dirigir grups de recerca interinstitucional i internacional que plantejaven problemes entorn de la Història Social del Col·leccionisme i permetien publicar els resultats de la recerca. Alguns d'ells foren: «Tresors, marxants, col·leccions. El diàleg artístic entre Espanya i Amèrica, 1850-1950. SGR. Generalitat de Catalunya, 2009-2013», «L'art hispànic fora d'Espanya. Exposicions, Col·leccions i Diplomàcia, 1850-1950» (Ministerio de Ciencia e Innovación, 2010-2013); i «La dispersión del arte europeo fuera de sus fronteras: colecciones, exposiciones, comercio del arte. El diálogo artístico y cultural con América, 1900-1989» (Ministerio de Economía y Competividad, 2014-2016).

ELS ESTATS UNITS D'AMÈRICA

Hom es podria preguntar per què cada tardor, des del 2001, vaig anar als Estats Units d'Amèrica. Crec que hi hauria dues raons fonamentals. La primera era seguir el rastre artístic i cultural de Catalunya als Estats Units. I la segona, contactar amb investigadors que treballaven el camp del col·leccionisme d'art, com era el cas del Dr. Jonathan Brown, de l'*Institute of Fine Arts* de Nova York. Cal dir també que l'empenta final per a emprendre l'aventura americana me la va donar la Dra. Anna Guasch Ferrer, professora d'Art Contemporani de la Universitat de Barcelona.

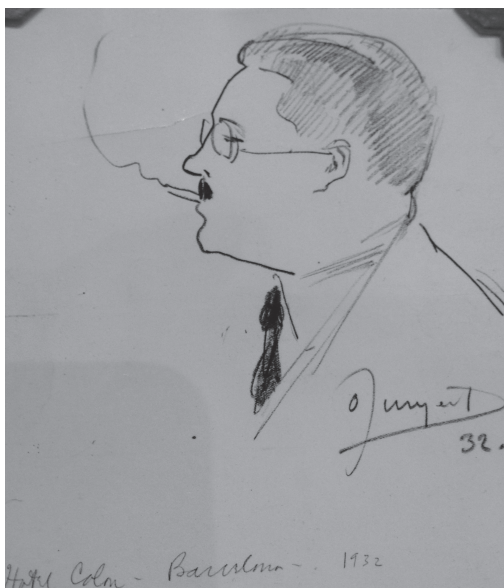

Fig. 7. Walter William Spencer Cook.
Institute of Fine Arts. Nova York.

Al llarg d'aquests anys vaig guanyar diverses beques d'estada a l'estranger, ajudes que em van permetre fer la recerca amb molta satisfacció. En aquest sentit he d'agrair la generositat del Departament d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona en permetre'm fer aquestes estades americanes durant sis mesos (fig. 7).

ELS PRIMERS CONTACTES I L'*INSTITUTE OF FINE ARTS* DE NOVA YORK

Gràcies al professor Dr. Alberto Blecua, vaig connectar amb la CUNY (*The City University of New York*), i hi vaig ser acollida com a *Visiting Professor*. Hi vaig conèixer els professors Isaïes Lerner i Enric Bou, el record dels quals perdura vivament en mi. I vaig començar a fer una recerca intensiva a la *Hispanic Society of America*, els rics arxius de la qual custodiaven veritables tresors pel que fa a Catalunya. També vaig visitar-ne la *Frick Collection* o el *Metropolitan Museum of Art*, institucions en les quals vaig desenvolupar diferents recerques. Després vaig tenir l'honor de ser acollida pel Dr. Jonathan Brown, qui, generosament, em va obrir de bat a bat les portes del món del col·leccionisme i em va acollir com a *Visiting Scholar* i *Visiting Researcher*. Així mateix, vull agrair efusivament el suport rebut de part del Dr. Edward E. Sullivan, professor també de l'*Institute of Fine Arts*.

D'aquest període són les següents publicacions:

- «The monument erected in Barcelona in 1954 in honor of Archer Milton Huntington, the founder of the Hispanic Society of America, and his wife, Anna Hyatt Huntington, the eminent sculptress». A: *Conflictos bèl·lics, espoliacions, col·leccions*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2009.
- «La relació entre Josep Pijoan Soteras (1881-1963) i Archer Milton Huntington (1870-1954)». A: *e-Art Documents*. Barcelona, 2009.
- «Contribución al conocimiento del periodo americano de Josep Pijoan Soteras». A: *Revista de la Escuela Española de Historia y Arqueología en Roma*. Roma, 2010.
- «La edad de oro del arte español en EE.UU». Recensió del llibre de REIST, Inge i COLOMER, José Luis (eds.), *Collecting Spanish Art*. New York: Frick Collection, 2012.

- «Josep Pijoan y Francesc Cambó: notas para una historia del coleccionismo». A: *e-Art Documents*. Barcelona, 2013.
- *Nuevas fuentes documentales para la interpretación del levantamiento de la colección Deering de Sitges en 1921*. Gijón: Trea, 2013.
- «Contribució al coneixement de l'etapa americana de Josep Gudiol Ricart i la seva relació amb Walter William Spencer Cook». A: *Antiquaris, experts, col·leccionistes i museus*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2013.
- «Archer Milton Huntington (1875-1955): mecenazgo, coleccionismo y comercio del arte. Perspectivas y reflexiones sobre el coleccionismo de Archer Milton Huntington». A: *Cuadernos de Arte e Iconografía*. Madrid, 2015. Tomo XXIV, núm. 47.
- «Les pintures murals de San Pedro de Arlanza al Museu dels Cloisters de Nova York». A: *Agents i Comerç d'art: Noves Fronteres*. Gijón: Trea, 2016.

ALGUNES QÜESTIONS VENDRELLENQUES

- MATA, Marta i SOCIAS, Immaculada, *Notes sobre el treball al Penedès*. Sant Sadurní de Noia: Gràfiques Llopart, 1991.
- *De les Exposicions d'Art del Penedès: Vilafranca del Penedès, 1926; El Vendrell, 1927 i Vilanova i La Geltrú, 1929*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penedesencs, 2012.
- *El fons documental d'Antoni Ollé Pinell a l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès*. El Vendrell: Consell Comarcal del Baix Penedès, 2014.
- SOCIAS, Immaculada i ALSINA, Esther, «Antoni Ollé Pinell». A: *Vendrell, platja de Montparnasse*. El Vendrell: Edicions vendrellenques, 2019.
- *Transfiguracions. La genial actuació de Josep M. Jujol a la vila del Vendrell*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2021.

LA JUBILACIÓ. MÉS ACTIVITATS

El 2016 va ser l'any de la meua jubilació, i se'm nomenà Professora Emèrita de la Universitat de Barcelona. Davant d'aquesta nova situació em vaig trobar força desconcertada, però vaig decidir continuar fent aquelles coses que constituïen la meua espina dorsal. Així, l'any 2017, juntament amb el Dr. Bonaventura Bassegoda,

Fig. 8. Francesc Cambó. Institut Cambó.

professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, i Francesc Quílez, conservador del Museu Nacional d'Art de Catalunya, vam organitzar una Jornada sobre col·leccionisme d'art al Museu Nacional d'Art de Catalunya, on hi vaig participar amb un article sobre Francesc Cambó: «Vicissituds de la col·lecció d'art de Francesc d'Assís Cambó i Batlle durant el seu exili (1936-1947)». A: *Plandiura, Cambó, Fabra, Muntadas, Valldeperes, Batlló, Pasco. Col·leccionistes que han fet Museus*. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2017 (fig. 8).

Altres aportacions foren:

- «Pròleg». DE CRUSAFONT, Miquel; *Glossari català de numismàtica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2017.
- «La recepción de Bartolomé Esteban Murillo en Cataluña, una cuestión sorprendente (1888-1936)» i «La fortuna crítica de Bartolomé Esteban Murillo en Catalunya». A: *Congreso Internacional sobre Murillo ante su IV Centenario*. Sevilla: Ayuntamiento de Sevilla, 2018 (en premsa).

El 2018 vaig ser admesa com Investigadora Adscrita a l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural. El 2019 es van editar els llibres d'homenatges de tres bons amics: Francesc Fontbona, Joan Santacana i Joan Sureda:

- «La relació entre Walter William Spencer Cook (1888-1962) i Archer Milton Huntington (1870-1955). Els anys finals». A: JIMÉNEZ, Lourdes (ed.): *Liber Amicorum. A Francesc Fontbona. Historiador de l'Art*. Barcelona: Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, 2019 (fig. 9).
- «Algunes pinzellades sobre les vicissituds de la col·lecció Cambó a partir de 1936». A: *Joan Santacana Mestre. Al savi professor, arqueòleg i museòleg*. Calafell: Llibres de Matrícula, 2019.

- «Un document extraordinari: l'assegurança dels béns mobles de la casa de Francesc Cambó i Batlle (Via Laietana, 30, Barcelona) a les vigílies de la Guerra Civil (1936-1939)». A: MARCH, Eva i NARVÁEZ, Carme, *Los mundos del arte. Estudios en homenaje a Joan Sureda*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2019.
- El 2021 vaig contribuir a l'homenatge al professor Lauro Magnani amb «El viatge de la Coronación de la Virgen de Luca Cambiaso de la Catedral de Tarragona en el Palazzo Ducale de Génova». A: *Album Amicorum. Homenaje a Lauro Magnani*. Gènova: Università degli Studi, 2021 (fig. 10).

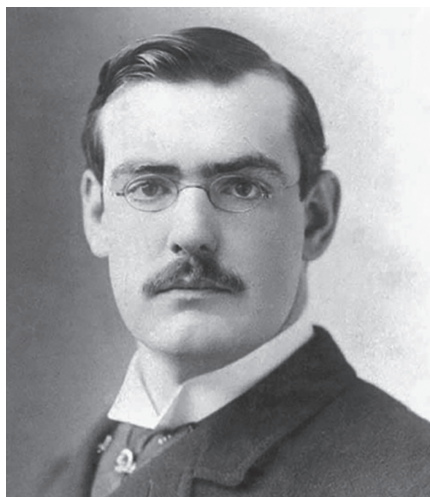

Fig. 9. Archer Milton Huntington.
Hispanic Society of America.

L'any 2021, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, a través de la Biblioteca de Catalunya, va impulsar la commemoració de l'Any Isabel Jolis (1682-1770), amb motiu dels 250 anys de la seva mort, efemèride en la qual vaig participar organitzant diversos actes.

- «La venda de les pintures medievals de la Torre del Tesoro de San Pedro de Arlanza: un negoci?». A: *Locus Amoenus*. Universitat Autònoma de Barcelona, 2021 (fig. 11).

Fig. 10. Marca dels Impressors Jolis.
Biblioteca Nacional de Catalunya.

Fig. 11. Lleó. *The Cloisters*, Nova York.

- *Don Pablo Bosch y Barrau, coleccionista de arte*. Gijón: Trea, 2022 (en premsa).
- «Presentació». A: ALSINA, Esther, *La Societat Artística i Literària de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, 2021.

Al febrer de 2021 vaig ser nomenada Acadèmica Corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, mentre que al novembre del mateix any vaig participar al Museu Nacional de Artes Decorativas de Madrid amb la ponència: «Pablo Bosch Barrau y su fascinante colección suntuaria».

S*cripta Mirabilia* és un *liber amicorum* l'objectiu del qual és doble: per una part vol ser un sensible memorial a la docència, a la recerca i a la transferència de coneixements; i, per l'altra, un reconeixement a la insigne tasca desenvolupada per la Dra. Immaculada Socias i Batet, profesora emèrita d'Història de l'Art de la Universitat de Barcelona i *Visiting Research* del *Institute of Fine Arts de la New York University*.

La publicació està formada per més d'una cinquantena d'articles signats per prestigiosos professor/es i investigador/es, nacionals i internacionals de les principals universitats europees i americanes (Barcelona, Girona, Lleida, Valladolid, Gènova, Venècia, Ioannina, Nova York), i d'altres institucions, com la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, la Biblioteca de Catalunya, la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, l'Institut d'Estudis Catalans, el Museu Diocesà de Tarragona, el Museo Nacional del Prado o la *Hispanic Society of America*.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat